

АГРАР

Глас Српске

ДОДАТАК
РЕАЛИЗОВАН
У САРАДЊИ СА
МИНИСТАРСТВОМ
ПОЉОПРИВРЕДЕ,
ШУМАРСТВА И
ВОДОПРИВРЕДЕ
РЕПУБЛИКЕ
СРПСКЕ

четвртак, 7. октобар 2021.

ТЕМА

Органска производња
у Републици Српској

Велика развојна шанса домаћег сектора аграра

Органска производња се у последње вријеме интензивно развија, како у свијету, тако и у Републици Српској. Расте потражња за здравим производима, хемијски нетретираним. Ми као земља имамо готово идеалне предуслове за ову врсту производње и она је тренутно код нас вјероватно највише растућа у односу на друге, истакла је Зец

Органска производња је будућност прехранбене индустрије, али и велика развојна шанса сектора аграра. Један од оних који размишљају на овај начин је и Златко Јокић из Прњавора, који се већ двадесетак година у континуитету бави производњом здраве хране. Како каже, када се одлучио на овај корак многи су га попријекло гледали, што га ипак није поколебало.

Резултат није изостао. Јокић данас на својој фарми обрађује око 70 хектара, од чега је 46 под органском производњом. Након што је добила сертификат за

за овај крај. Тренутно има око 120 грла, од којих добија чак 500.000 литара млијека годишње.

Говорећи о тржишту и пласману својих производа, истиче да све што се произведе на овој фарми углавном одмах и прода.

- За излазак на већа тржишта потребна је већа количина. Уколико би се удружило више органских произвођача, имали бисмо велику шансу да задовољимо потребе и иностраних тржишта - додао је Јокић, који је један од многобројних регистрованих органских произвођача у Републици Српској.

На крају је навео и да један проблем са којим се тренутно сусреће је

органску

биљну производњу, ова прњаворска фарма је током ове године испоштовала и све прописане процедуре, те дошла и до дозволе да и своје прерађевине означава етикетом "органско". У питању су брашна добијена од различитих житарица, пшенице, ражи, хељде и кукуруза.

Јокић каже да неће на томе стати, а поготово јер је фокус стављен на сточарску производњу, а за коју се овај вриједни домаћин нада да ће кроз коју годину или двије проћи период конверзије и добити сертификат и зато, а што би му онда омогућило да на тржиште изабаци и традиционалне сиреве, произведене на органски начин, а карактеристичне

та који су дозвољени у овој врсти производње.

Велику шансу у овој врсти производње видјели су и у женској пољопривредној задрузи "Смоквица", која је формирана при Женском центру из Требиња. Посађено је 160 садница смокве, уз финансијску помоћ ресорног министарства, града Требиња и појединих међународних организација.

Засади смокве су подигнути и обрађују се на органски начин, а планирана је и плантажа аутохтоног херцеговачког купуса, такозваног раштана.

Према ријечима Драгана Зеца из Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде, ресор за биљну производњу, у Републици Српској сваке године све више људи одлучује да се бави овим начином пољопривредне производње, па се тако данас органска производња одвија на више од 1.000 хектара.

- Органска производња се у последње вријеме интензивно развија, како у свијету, тако и у Републици Српској. Расте потражња за здравим производима, хемијски нетретираним. Ми као земља имамо готово идеалне предуслове за ову врсту производње и она је тренутно код нас вјероватно највише растућа у односу на друге - истакла је Зеџ.

Како је појаснила, Влада Српске, односно ресорно министарство, кроз неколико подстицајних мјера покушава да анимира додатни број фармера да се баве органском производњом, али и постојећим покушава олакшати рад.

- Поред тога, субвенционисемо и добијање неопходног сертификата у износу од 50 одсто. Такође, у зависности од биљних врста које се узгајају, дајемо од 500 до 600 конвертибилних марака по једном хектару обрађене земље, али и по 500 марака по једном грлу - појаснила је она.

КОНСТАНТНО РАСТЕ ПОТРАЖЊА ЗА ЗДРАВНОМ ХРАНОМ

Када је ријеч о томе шта све сваки фармер мора испоставати да би његов производ могао да носи ознаку "органско", то је прецизирано сетом закона и подзаконских аката, а који су усклађени и са онима из Европске уније.

- Код нас је тренутно сертифицирана прерада лековитог биља и козметичких препарата, наравно воћа и поврћа, те разних прехранбених производа, као и житарица и брашна. Дно домаћих произвођача органске хране,

Цијене

Органски производи имају мало већу цијену у односу на оне који су конвенционално произведени. Здрава логика кажу да је то и оправдано, јер овај вид производње захтијева више радне снаге, улагања и времена, те је стога разумљива ова рачуница. Међутим, уколико се дугорочно гледа и разумије да органска, здрава храна представља и улагање у здравље, расположење и продуктивност, онда се долази до тога да је ово у ствари најјефтинији начин исхране.

негдје њих десетак, нашао је свој пут и до захтјевних европских тржишта. Ради се углавном о производима од лековитог биља - навела је Зеџ, додајући да је још рано правити некаква поређења са развијеним земљама које су на овом пољу отишле далеко.

Република Српска је, како је објаснила, још увијек на самим почетцима, те је неопходно обезбиједити многе предуслове домаћим фармерима како би се што лакше "пребацили" из досадашње конвенционалне пољопривредне производње у органску.

- Наравно, неопходно је и подићи свијест код домаћих потрошача да се више окрену куповини ових производа. Константно радимо на тој промоцији, а поготово на томе како да купци на рафма препознају и знају који су то производи произведени на органски начин, а који не - навела је Зеџ.

Скрштенних руку не сједи ни у Европској унији, у којој је током ове године представљен амбициозни стратешки план за развој органске производње.

Крајњи циљ је да се подстакну продукција и потрошња органских производа и

да под органском пољопривредом до 2030. године буде четвртина пољопривредног земљишта у Европској унији.

У објашњењу ове одлуке наведено је да органика производи носи бројне користи - на органицима је биодиверзитет богатији за око 30 одсто, животиње које се гаје на органицима начин уживају веће благостање и добијају мање антибиотика, органици фармери имају веће приходе и отпорнији су на кризе.

Овај акциони план, који је у складу са Европским зеленим договором и стратегијама Европске уније "Од њиве до трпезе", сачињен је тако да обезбиједи да и иначе брзо растући органици сектор достигне циљ од 25 одсто пољопривредног земљишта.

У њему су предвиђене конкретне акције за подстицање потрошње, очување повјерења потрошача и "приближавање" органске хране грађанима.

Акције укључују информисање и комуникацију о органици производима, стимулисање веће потрошње у јавним кантинама кроз јавне набавке, повећање дистрибуције кроз ЕУ шему школских оброка. Циљ тих акција је и да се спријече преваре, повећа повјерење потрошача и унаприједи сљедљивост органици производа.

Приватни сектор такође може да има значајну улогу, на примјер награђивањем

Сарадња Српске и Србије

запо- сле н и х "био-чекови- ма" које могу да користе за куповину органици производа.

Иначе, тренутно се у Европској унији органици производи гаје на 8,5 одсто пољопривредних површина и ако се текући тренд настави, до 2030. ће тај удио достићи 15-18 одсто. Зато Акциони план треба да обезбиједи додатни подстицај да се стигне до планираних 25 одсто.

Да закључимо - пољопривреда, као најважнија и стратешка привредна грана, има за циљ производњу квалитетне и здравствено безбједне хране. Међутим, свједочи смо да је прекомјерна, неконтролисана, често и нестручна употреба пестицида и вјештачких ђубрива у производњи хране угрозила њену безбједност и квалитет, здравље људи и животи-

Представници привредних комора Српске и Србије потписали су недавно у Бањалуци Споразум о сарадњи у области пољопривредне и прехранбене индустрије, са освртом на област органске производње - групације органици произвођача. Предсједник Привредне коморе Српске Перо Ђорић рекао је да је у оквиру Коморе формирана групација од 100 органици произвођача, од којих је 50 своје производе већ сертифицивало по стандардима које захтијевају такви производи. С друге стране, савјетник предсједника Привредне коморе Србије за пољопривреду Вељко Јовановић указао је на значај органици производње и најавио међусобно признавање стандарда у органици производњи између Српске и Србије.

ња, као и природне циклусе неопходне за опстанак живота на земљи.

И зато су захтјевни за органици произведеном храном у константном порасту, као реакција на сазнање о негативним ефектима усталених начина производње.

Подаци о штетности пестицида и чињеница да вјештачка ђубрива могу садржати радиоактивне материје постијешили су нов начин производње којим се избегавају ове опасности.

Органска производња без употребе инсектицида, пестицида, фунгицида и вјештачких ђубрива, регулатора раста, хормона, антибиотика и генетски модификованих организама представља ултимативни избор сваке нације која води рачуна о сопственом здрављу.

Влада Српске је у претходном периоду, а како домаћи фармери више не би морали да гледају у небо и прижељкују кишу, изградила низ система за наводњавање, у чију је градњу уложила око 50 милиона марака, каже Бурсаћ

РАЗГОВАРАО:
ВЕЉКО ЗЕЉКОВИЋ

Живимо у вријеме све екстремнијих климатских промјена, на које је посебно осјетљив и рањив сектор аграра. Земље, али и сами фармери, које на адекватан начин не одговоре новим изазовима могле би се суочити са великим проблемима, недостатком и поскупљењем хране, а фармери са финансијским проблемима због уништених усјева. У Влади Српске, односно ресорном министарству, чини се, на вријеме су идентификовали и таргетирали нове изазове пред којима се нашао сектор аграра, а због све учесталијих суша и температурних екстрема. Према ријечима Горана Бурсаћа, помоћника министра пољопривреде, шумарства и водопривреде, надлежног за ресор пружања стручних услуга у пољопривреди, власти су у претходном периоду, а како домаћи фармери више не би морали да гледају у небо и прижељкују кишу, изградила низ система за наводњавање, у чију је градњу уложила око 50 милиона марака.

Суше постају све чешће, тако да се производња више не може замислити без наводњавања. Ова година је била баш проблематична, јер је забиљежен велики сушни период. Све то значајно је умањило приносе одређених култура те довело до великих проблема на тржишту. И то ће се дешавати и у будућности, вјероватно и много чешће него што мислимо те се стога морамо спремити за све врсте климатских сценарија. Протеклих неколико година широм Српске изграђено је неколико система за наводњавање. Они који су их користили успјели су сачувати своје засаде. Приноси код њих су били далеко већи него код оних који их нису користили. Навешћу само један примјер, у једном дијелу Лијевча поља штета на усевима због суше ће се највјероватније кретати и више од 60 одсто, док ће код оних који су користили наводњавање приноси бити на нивоу годишњих просјека. Та

ИНТЕРВЈУ

Горан Бурсаћ,
помоћник
министра
пољопривреде,
шумарства и
водопривреде

КЛИМАТСКЕ
ПРОМЈЕНЕ
ДИКТИРАЈУ
И УСЛОВЕ
ПРОИЗВОДЊЕ

Системи за наводњавање спасили усјеве домаћих фармера

разлика је видљива и голим оком на терену - истакао је Бурсаћ.

ГЛАС: Шта је још планирано да буде урађено да би се сектор аграра колико-толико заштитио од климатских промјена?

БУРСАЋ: Изградићемо још неколико система за наводњавање и у другим дијеловима Републике Српске. Сваке године издвајамо и знатна финансијска средства за капиталне инвестиције. Не треба заборавити поменути и да је у протеклом периоду изграђена и модерна противградна мрежа. Ради се о системима којима покушавамо сачувати домаћу пољопривредну производњу.

ГЛАС: На удару се нашли и пчеларство.

БУРСАЋ: Посљедње три године биле су јако тешке за пчеларе. Константно их обилазимо и савјетујемо. Највећи проблем им је био то што су због суше, али и лошег времена, пчеле једно вријеме биле без испаше, а што се наравно одразило на приносе, али и сама пчелиња друштва. Једноставно они који буду

жељели и даље да се баве пчеларством мораће озбиљно да размисле о сезонским селидбама својих кошница. Такође, када се прича о озбиљном пчеларству, мед је нешто што је најјефтиније у кошници. Стога би наши пчелари требало да почну да више искориставају све продукте из кошница, прополис, Polen и матичну млијеч.

Живот на селу

ГЛАС: Шта је до сада урађено на развоју сеоских подручја?

БУРСАЋ: Када се говори о овој теми, она се не може посматрати само из угла пољопривреде. Врло је битна и инфраструктура, али и приступ неким основним стварима. Ту прије свега мислим на школе, домове здравља, културне садржаје. Нажалост и даље има сеоских средина из којих људи одлазе. Наставићемо да радимо на пројектима, који би требало да олакшају свакодневни живот на селу те задрже младе на својим огњиштима.

ГЛАС: То би требало да примјењују и други произвођачи.

БУРСАЋ: Тачно, нова вриједност се ствара кроз већу финализацију производа, односно сировина. У планинским подручјима Српске већ имамо доста малих мљекара које од млијека праве квалитетне производе. На тај начин долазе и до већих прихода те чине своју производњу рентабилнијом.

ГЛАС: Донесена је одлука о интервентној помоћи произвођачима меса, воћа и поврћа. Можете ли појаснити о чему се ради?

БУРСАЋ: Током ове године, што због климатских промјена, што пандемије, дошло је до великих поремећаја на тржишту. То се посебно одразило на цијене меса. Морали смо реаговати. Прошле године је то био интервентни откуп, а ове смо се одлучили да их финансијски подржимо. Узгајивачима свиња смо уплатили по 50 марака једнократне помоћи по једном продатом грлу, да би колико-толико избалансирали ције-

ну свињског меса на тржишту. Ове године имали смо проблема и са мразом па је и воћарима исплаћена одређена интервентна помоћ. Припремамо још један сет мјера и он ће бити актуелан током јесени. Планирамо поново да помогнемо наше произвођаче јунади и свиња.

ГЛАС: Како би се производња учинила што рентабилнијом, сектор аграра се све више дигитализује. Докле смо ми стигли по том питању?

БУРСАЋ: У односу на Европу још смо далеко. Пољопривреда је грана привреде у коју се могу увести многе технолошке иновације. У свијету се већ користе трактори којима није потребан возач. Ми још не можемо да причамо о таквим стварима. Али не сједимо скрштених руку. Већ другу годину заредом помоћу апликације и дигиталне платформе "et-Farm" контролишемо усјеве пшенице. Прошле године смо на овај начин уштедјели око 600.000 марака. У наредном периоду овај систем ћемо увести и за друге

житарице. Направили смо и систем за праћење временских прилика који се зове "Царпо". Његова функција је да упозорава наше фармере на временске неприлике, али и евентуалну појаву неких болести у окружењу.

ГЛАС: Колико наши људи прихватају нове технологије?

БУРСАЋ: Често влада неутемељено и погрешно мишљење да они не баратају успјешно тим неким модерним технологијама. То није тачно. Наш фармери су такви да када им нешто покажете и објасните, они ће то врло брзо схватити и савладати. Они не бјеже од тога.

ГЛАС: На који начин контролишете употребу пестицида?

БУРСАЋ: Сваки фармер приликом доласка у пољопривредне аптеке на лицу мјеста може добити адекватну стручну помоћ. И наше савјетодавне службе су стално на терену, гдје у директном контакту са фармерима праве програме заштите воћа, поврћа или житарица. До сада није било неких злоупотреба. У посљедње вријеме све је више оних који се окрећу органској производњи. Направљен је значајан искорак. Када смо починили са плановима развоја, само 200 хектара је било под овом производњом, а данас више од 1.000. Удвојручен је и број произвођача, тако да их данас имамо око четрдесетак, а вјерујем да ће он и даље расти.

ТЕХНОЛОШКЕ
И НОВАЦИЈЕ
НУЖНЕ У
СЕКТОРУ АГРАРА

ГЛАС: Како су се показала огледна поља на којима се тестирају нове сорте и хибриди?

БУРСАЋ: До сада смо на њима сијали житарице, а од наредне године планирамо и поврће. Оно што говори да смо на правом путу јесте број људи који долази на ова огледна поља. Добро је пратити стручну литературу, али када ви на лицу мјеста видите резултате узгоја неке сорте или хибрида, то је друга прича.

ГЛАС: Колико је уопште важно да задржимо одређене аутохтоне сорте?

БУРСАЋ: Морамо сачувати оно што је наше. Не смијемо дозволити да изгубимо нешто што чини идентитет неког простора. На том пољу смо већ доста урадили у сарадњи са Институтом за генетичке ресурсе. Најактуелнији пројекат је очување аутохтоног гатачког говеда. Потрудићемо се да га очувамо на тим просторима, баш као рецимо и говеда буша на Мањачи. Покушаћемо то урадити кроз давање подстицаја и субвенција онима који се баве узгојем ових говеда.

Договорено је да се обезбиди један простор у Санкт Петербургу за сталну презентацију пољопривредних производа из Српске, по угледу на "Крајишку кућу" у Бањалуци

пратећим информацијама о винима, количинама с којима домаће винарије располажу и цијенама.

Како су истакли надлежни из министарства, они су већ припремили допис за винарије, које би требало да испуне ове упитнике, а који ће онда бити прослијеђени руској страни на разматрање.

Поред тога, на састанку са губернатором Санкт Петербурга Александром Бегловом договорено је да се обезбиди и један простор за сталну презентацију пољопривредних производа из Републике Српске у овом вишемилионском руском граду, по угледу на "Крајишку кућу" у Бањалуци, гдје би на једном мјесту грађани овог руског града могли дегустирати, али и купити пољопривредне производе, прерађевине и пића произвођача и Српске. Овом прили-

Република Српска је у периоду од 2018. до 2020. године у Руску Федерацију извезла пољопривредне и прехранбене производе у укупној вриједности од 73,3 милиона конвертибилних марака. Радило се о 37,6 хиљада тона робе, а већину су чиниле крушке и јабуке у износу већем од 60 одсто.

Из ресорног министарства пак поручују како би се ове бројке могле промијенити у неком наредном периоду, а што би био резултат недавне посјете високе делегације Републике Српске руском граду Санкт Петербургу, када је достављен низ билатералних договора о дизању ове привредне сарадње на још један виши ниво.

Тако је са представницима компаније "Лудинг", руским водећим дистрибутором алкохолних пића, Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде договорило да им достави списак винарија из Српске са свим неопходним

Размјена

Република Српска има позитиван однос у спољнотрговинском промету са Руском Федерацијом. Количина и вриједност увезене робе из Руске Федерације у Републику Српску, у посматраном трогодишњем периоду, није била значајна. Међутим, може се констатовати да је дошло до великог повећања увоза у 2020. години у односу на претходне године.

ИЗВОЗ

ПРИВРЕДНА САРАДЊА СА САНКТ ПЕТЕРБУРГОМ И МОСКВОМ ПОДИГНУТА НА ВИШИ НИВО

Русија широм отвара врата за производе из Српске

ЗЕЛЕНО СВЈЕТЛО И ЗА ИЗВОЗ ДОМАЋИХ ВИНА

Пашалић: Најзанимљивији извоз воћа, вина, меда и ракија

ком разговарано је и о сарадњи техно паркова из Санкт Петербурга са компанијама из

Републике Српске које се баве пољопривредном производњом и прерадом пољоприв-

редних производа.

Према ријечима министра Бориса Пашалића, руско тр-

ИЗВОЗ

ГОДИНА	КОЛИЧИНА (кг)	ВРИЈЕДНОСТ (КМ)
2018.	12.293.890	23.881.124
2019.	15.852.853	27.557.996
2020.	9.454.547	21.913.995

УВОЗ

ГОДИНА	КОЛИЧИНА (кг)	ВРИЈЕДНОСТ (КМ)
2018.	184.065	834.107
2019.	55.621	259.400
2020.	1.252.086	1.261.906

ФИРМЕ ИЗ СРПСКЕ ПОЗВАНЕ И НА САЈАМ У МОСКВИ

жиште је велико и доста захтјевно, са строгим контролама, али није недостижно за робу из Српске.

- Што се тиче онога што бисмо могли понудити Руској Федерацији за извоз, тренутно то су вина, воће, мед и ракија – појаснио је Пашалић.

Из Привредне коморе Српске су пак поручили како позитивне резултате сарадње треба очекивати и након сајма пића и прехранбених производа, који ће бити одржан у фебруару наредне године у Москви, а на који су позване и прехранбене фирме из Српске.

Како су додали у наредном периоду потребно је интензивирати извоз робе која је већ пронашла свој пут из Српске до Русије, те да нема ниједне препреке, а ни разлога, да ону робу коју смо 2019. године извезли у вриједности од 30 милиона, наредне не буде у износу од 50 милиона марака.

ПОВРАТАК НА СЕЛО

Породица Радовановић из Ријечана код Лакташа

Зов завичаја јачи И ОД ЊЕМАЧКЕ

Пробали су једно вријеме да живе и раде у иностранству, али зов завичаја био је јачи. Одлучили су да се врате на село и покушају да живе од пољопривреде и поред тога што је Душка имала добар посао рачуновође

да живе и раде у иностранству, али зов завичаја био је јачи. Одлучили су да се врате на село и покушају да живе од пољопривреде и поред тога што је Душка имала добар посао рачуновође.

Нису се покајали иако сваки дан устају рано и лијежу касно, јер се фармерски посао у пољу, шуми, башти, дворишту мора урадити на вријеме. Да пољопривреда захтијева много рада и одрицања, може се видјети и на рукама ових вриједних домаћина, али осмијеси на њиховим лицима говоре да се ниједног тренутка нису покајали што су се одрекли лагодног и "модерног" живота у Њемачкој.

- Спремам пекмезе, сосове, сокове, сирупе, вина, салате, ликере, уља, односно скоро све што може да затре-

испоручивати солидне количине козјег млијека за које многи тврде да је најздравије на свијету - каже Душка додајући да су почели да праве и нови објекат за козе и овце, те се надају да ће га ускоро завршити.

Осим коза и оваца, имају и остале домаће животиње од којих свиње расе дурок заузимају посебно мјесто.

Њен супруг Александар задужен је за већину тежих фармерских послова. Памти

времена када око њих скоро да и није било других домаћинстава, а данас су Ријечани село које има приличан број становника.

САВ ВИШАК ХРАНЕ УСПИЈУ ПРОДАТИ

Радовановић су свестрани и сав вишак који произведу на свом имању продају муштеријама, којих има велики број.

ОДРЕКЛИ СЕ "МОДЕРНОГ" ЖИВОТА

Многи им се враћају када једном пробају све оно што прави ова породица. Све што расте на њиховом имању или у близнема и даљем окружењу, а што може да се искористи за спремање, прије свега здраве хране, они вриједни људи ће искористити.

- Пазимо, заиста, да храна коју припремамо за продају буде здрава, без хемије и конзерванса. Знамо гдје се могу убрати здрави плодови, беремо их по брдима, а много љековитих биљака од којих правимо мелеме, тинктуре, чајеве набављамо из Херцеговине са имања које има сертификат института "Јосиф Панчић" о биолошком узгоју - истиче Душка.

Радовановић посједују и башту у којој узгајају разне врсте поврћа, као и мањи пластеник у којем и даље расте неколико сорти парадајза, па и чери. Не користе хемијска средства у заштити усјева, што је, како кажу, и њихов начин живота и односа према природи.

Да има још младих људи који своју и будућност својих породица виде на селу, показује и примјер Душке и Александра Радовановић из села Ријечана код Лакташа. Пробали су једно вријеме

ба једној породици. Недавно смо набавили још десет коза и тренутно имамо њих 20 које муземо, тако да можемо